

Poseban nadzor karantenskih organizama

Milan Pernek, HŠI

2. Radionica Programa izvještajno prognoznih poslova,
Našice 8. travanj 2011.

Zašto su karantenski/invazivni organizmi tako važni i kako se prate

- ◉ Gotovo svakodnevno se unašaju invazivni organizmi u novo područje (Evans)
- ◉ Velika zabrinutost (dokazano opravdanje)
- ◉ Donose se novi zakoni, podzakonski akti, propisi
- ◉ Postrožuju se fitosanitarne mjere
- ◉ Izrađuju se i provode posebni programi i nadzori
- ◉ Analizira se rizik (*Pest Risk Analysis*)
- ◉ Donose se mjere i strategije suzbijanja
- ◉ Izdaju se letci, informativni materijali, web stranice
- ◉ Nastoji se čim više ljudi informirati ("*Networking*")

- ◉ Zvuči prilično panično,
- ◉ ...ali zašto baš sada, zašto ne prije?

Karantenski organizmi

- ⊙ Prvo trgovanje robom između udaljenih područja 3. st. p.n.e. Mezopotamija-Indija
- ⊙ 5. st.- trgovina začinima iz dalekog istoka u Europu
- ⊙ 4-8. st. trgovanje svilom istok-zapad
- ⊙ 15. st. Vasco da Gama- Afrika –Europa
- ⊙ 16. st. Christopher Columbus -Amerika

Vektorski prijenos

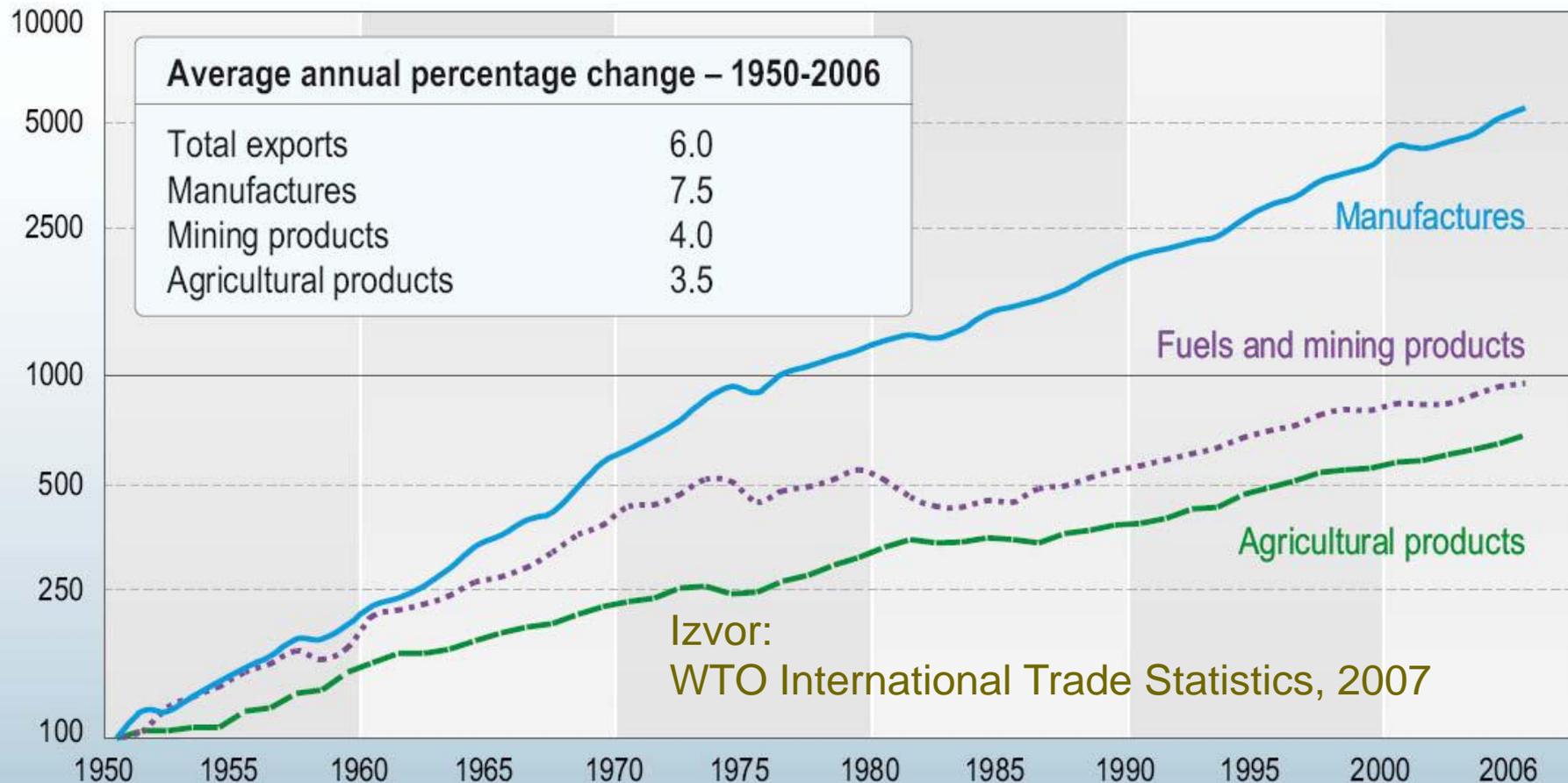
bolesti: disanterija, difterija, tifus, kolera, male boginje...

Chart I.3

World merchandise trade volume by major product group, 1950-2006

(Volume indices, 1950=100)

Log. scale

Zadnjih 10 godina...

Globalno trgovanje je u ekspanziji
(azijsko tržište)

Klimatske promjene

Klimatske promjene u RH u bližoj budućnosti:
prema: DHMZ, 2010

- smanjenje prosječnog broja dana sa snijegom,
- povećanje broja vrućih dana,
- signifikantno smanje oborina u zimi.

Zadnjih 10 godina...

Globalno trgovanje je
u ekspanziji
(azijsko tržište)

Klimatske
promjene

Štetni organizmi se pokušavaju udomaćuju
izvan svog prirodnog prostora-
INVAZIVNI

Ne uspiju se
etablirati

Uspiju se
etablirati

KARANTENSKI

Nisu štetni

Štetni

KO: Razlika je ERADIKACIJA!

POPIS ŠTETNIH ORGANIZAMA

- Pravilnikom su ŠO razvrstani u **popis 1A I 2A**

Kao štetni organizmi čije se unošenje i širenje zabranjuje iz trećih zemalja

Programi posebnog nadzora 2011. u RH

1. *Bursaphelenchus xylophilus* Steiner & Buehrer, Nickle et al. - borova nematoda
2. *Dryocosmus kuriphilus* Yasumatsu - kestenova osa šiškarica
3. *Anoplophora chinensis* (Forster) - azijska strizibuba
4. *Gibberella circinata* Nirenberg & O'Donell - smolasti rak bora
5. *Chalara fraxinea* T. Kowalski – odumiranje jasena
6. *Eutypella parasitica* Davidson & Lorenz – rak kore javora

Zašto je zabrinutost i u RH opravdana?

- **Globalne promjene**
- **Šume prekrivaju 47% kopnene RH**
- ***Bursaphelenchus* u borovim šumama u Portugalu**
- ***Anoplophora* u šumama SAD-a**
- ***Eutypella parasitica* u 2009!**
- ***Dryocosmos* u Hrvatskoj-2010!**
- ***Chalara* u Hrvatskoj-2010!**

Primjeri (ne zaustavljnja):

- ◎ Rak kestenove kore (iz istočne Azije)
 - 1938. Italija
 - Hrvatska 1950. g.
- ◎ Holandska bolest brijesta
 - 1910. g. u Evropi
- ◎ Gubar u SAD-u
- ◎ 1968. g.
- ◎
- ◎ ...tražio se novi pristup...

Javne ovlasti HŠI

Zavod za zaštitu šuma i lovno gospodarstvo

- Zakon o biljnom zdravstvu (ZBZ) i Zakon o šumama (ZŠ)
 - Izvještajno prognozni poslovi
 - Zdravstveni pregled rasadnika
 - Zdravstveni pregled sjemenskih sastojina
 - Poseban nadzor

Zakon o biljnom zdravstvu NN 75- 2005

Članak 14:

- (1) Posebni nadzor jest službeni postupak sustavnog prikupljanja i čuvanja podataka o prisutnosti štetnih organizama, koji uključuju
- inspekcijske preglede,
 - praćenje zdravstvenog stanja bilja i
 - sustavno istraživanje nad zaraženim, ugroženim i nezaraženim područjima

Poseban nadzor

◎ Odnosi se na:

- širenje štetnih organizama
- na karantenske i invazivne organizme
- određeno područje (državu)
- točno određen program/plan praćenja štetne vrste:
 - kada?
 - gdje?
 - nad kojim domaćinima?

Protokol nakon otkrivanja štetnog organizma

- 1. propiše se prve mjere (inspekcija)
- 2. Donosi se karta nalaza sa demarkacijskim zonama (Ministar)
- 3. Obavještavaju se međunarodne institucije (EPPO)
- 4. Donose se nove posebne mjere eradikacije, dodatni pregledi, propisi i sl.
- 5. Intenziviraju se pregledi -vremenski i lokacijski
- 6. Prati se eradikacija i izrađuje posebno izvješće o uspjehu ili neuspjehu

Praćenje ŠO/KO- situacija u RH

- ◉ Organizacija, priprema i provođenje posebnih nadzora je na visokoj razini
- ◉ Povjerenstvo FVO to potvrđuje u 2011. g.
- ◉ Nedostaci su u laboratorijskim prostorijama (karantenski laboratoriji) i specijalistički treninzi stručnjaka
- ◉ **Najveći kapital koji ima šumarska struka je UMREŽENOST!!!**